

Täysistunto

Tiistai 9.6.2026 klo 14.01—22.39

19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi sakon ja rikesakon määräämisestä annetun lain muuttamisesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 5/2026 vp

Valiokunnan mietintö LaVM 15/2026 vp

Ensimmäinen käsittely

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 19. asia. Käsittelyn pohjana on lakivaliokunnan mietintö LaVM 15/2026 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Ensimmäinen puheenvuoro, edustaja Eerola, valiokunnan puheenjohtaja. Olkaa hyvä.

Keskustelu

20.28 **Juho Eerola ps** (esittelypuheenvuoro): Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Tässä esityksessä ja mietinnössä on kyse sakkomenettelyn käytön laajentamisesta. Sakkomenettelyssä on kyse rangaistuksen määräämisestä tuomioistuimen ulkopuolella eli käytännössä poliisimiehen toimesta. Sakkomenettelyssä poliisi tai syyttäjä määrää sakkorangaistuksen. Sakkomenettely on nykyiselläänkin mahdollinen, jos rikoksesta voidaan tuomita sakkoa tai enintään kuusi kuukautta vankeutta.

Esityksessä sakkomenettelylain soveltamisalaa on tarkoitus laajentaa sillä viisiin, että lain mukaisessa menettelyssä voidaan käsitellä rikosasiat, joista voi seurata sakkoa tai siten enintään kaksi vuotta vankeutta. Soveltamisalan ulkopuolelle on tarkoitus rajata kuitenkin tietyt rikokset, kuten henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, seksuaalirikokset sekä myöskin terrorismirikokset. Soveltamisalan laajennus ei myöskään koske semmoisia tilanteita, joissa on kyse alaikäisen tekemäksi epäillystä rikoksesta.

Tämän esityksen mukaan viranomaisten toimivallan jakoa on tarkoitus muuttaa siten, että poliisi voi ratkaista sellaiset asiat, joista säädetty ankarin rangaistus on enintään sakkoa tai kuusi kuukautta vankeutta. Poliisi voi esityksen mukaan määrätä enintään 60 päiväsakon suuruisen sakkorangaistuksen, ja loput asiat sitten ratkaisee syyttäjä. Nykyisin poliisilla on ratkaisuvallasta tietyissä laissa nimenomaisesti luetelluissa asioissa ja poliisi voi määrätä seuraamukseksi enintään 20 päiväsakon suuruisen sakkorangaistuksen. Esityksestä poiketen lakivaliokunta kuitenkin ehdottaa tässä yksimielisessä mietinnössä, että oikeusturvaan kytkeytyvistä syistä poliisin määräämä seuraamus rajattaisiin enintään 40 päiväsakon suuruisen sakkorangaistukseen.

Esityksessä ehdotetaan myös sakkomenettelyssä määrättävän menettämisseuraamuksen enimmäismäärän korottamista 1 000 eurosta 5 000 euroon. Esityksessä ehdotetaan myöskin, että sakkomenettelyssä voidaan määrätä päihdetutkimuskustannusten korvaus-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

velvollisuus sekä edelleen ratkaista asianomistajan riidaton, enintään 5 000 euron suuruiseen rikokseen perustuva yksityisoikeudellinen vaatimus.

Rouva puhemies! Lakivaliokunta pitää tätä esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta pitää myös esityksen tavoitteita rikosprosessin sujuvoittamisesta erittäin tärkeinä. Lakivaliokunta puoltaa esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä erään pienin muutoksin, joista sisällöllisesti keskeisin on ehkä tämä edellä mainittu poliisin määräämän sakkorangaistuksen rajaaminen enintään siihen 40 päiväsakon suuruiseen sakkoon. — Kiitokset.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Keto-Huovinen.

20.32 Pihla Keto-Huovinen kok: Arvoisa rouva puhemies! Viimeisen kymmenen vuoden aikana rikosasioiden keskimääräinen kokonaiskäsitelyaika on pidentynyt alle 10 kuukaudesta yli 15 kuukauteen. Tämä kehitys on täysin kestämaton. Pitkien käsittelyaikojen taustalla vaikuttavat niin rikosoikeudenhoidon pitkäaikainen rahoitusvaje kuin toimintaympäristön muutos, jossa rikokset ovat entistä kansainvälisempiä, monimutkaisempia ja siirtyvät yhä enemmän tietoverkkoihin. Nämä viivästymiset maksavat yhteiskunnalle. Pelkästään vuonna 2024 valtio maksoi yli 400 000 euroa korvauksia oikeudenkäyntien viivästymisestä, ja tästä summasta rikosasioiden osuus oli lähes 60 prosenttia. Tällä uudistuksella sakkomenettelyn soveltamisalaa laajennetaan asioihin, joista voi seurata enintään kaksi vuotta vankeutta, kun nykyisin raja on kuusi kuukautta.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän uudistuksen keskiössä on kaksi keskeistä ja toisiinsa kietoutuvaa tavoitetta: prosessin sujuvoittaminen ja resurssien viisas kohdentaminen. Laajentamalla sakkomenettelyä selkeät ja yksinkertaiset asiat saadaan ratkaistua nopeasti ja joustavasti tuomioistuinten ulkopuolella. Tämä ei ainoastaan lyhennä käsittelyaikoja yksinkertaisissa ja selvissä rikoksissa, vaan ennen kaikkea se vapauttaa syyttäjien ja tuomioistuinten arvokasta aikaa ja osaamista. Vapautuvat resurssit voidaan ja ne täytyy kohdentaa vaativimpien, yhteiskunnallisesti vakavampien ja herkempiä oikeushyviä loukkaavien juttujen ajamiseen ja ratkaisemiseen.

Arvoisa rouva puhemies! Sakkomenettelyn käyttöalan laajentaminen ei ole vähäinen muutos, ja uudistuksen tasapainon kannalta onkin ratkaisevaa, mitä jätetään tuon menettelyn ulkopuolelle. Lakivaliokunta piti hallituksen esittämää rajausta onnistuneena, kun soveltamisalan ulkopuolelle on tiukasti rajattu muun muassa henkeen ja terveyteen kohdistuvat rikokset, seksuaalirikokset sekä terrorismirikokset. Asiantuntijakuulemisissa esitettiin vaatimuksia viedä uudistusta pidemmälle ja sisällyttää rikoslain mukainen perusmuotoinen pahoinpitely sakkomenettelyn piiriin. Valiokunta asettui mielestäni tässä kuitenkin viisaasti vastustamaan laajennusta, ja haluan korostaa erityisesti yhtä painavaa perustetta eli lähisuhdeväkivaltaa.

Arvoisa rouva puhemies! Lähisuhdeväkivalta ei ole yksinkertainen tai selvä asia, jollaisia tähän sakkomenettelyyn lähtökohtaisesti ohjataan. Lähisuhdeväkivalta on luonteeltaan monimutkaista, usein pitkäkestoista, ja siihen liittyy vakavia alisteisuus- ja valtasuhteita sekä psyykkistä kontrollia, joita ei voida eikä saa kuitata pelkällä suoraviivaisella sakkolapulla tuomioistuimen ulkopuolella. Teon vakavuus ja uhrin suojeleminen vaativat täysipainoista rikosoikeudellista prosessia, ja koska sääntelyratkaisu, jossa perusmuotoinen pahoinpitely sinänsä sallittaisiin sakkomenettelyssä mutta lähisuhdeväkivalta rajattaisiin siitä pois, hei-

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

kentäisi menettelyn selkeyttä, oli mielestäni oikea ratkaisu jättää perusmuotoiset pahoinpitelyrikokset kokonaan uudistuksen ulkopuolelle.

Sen sijaan asiantuntijat kiinnittivät huomiota myös siihen, että lievät pahoinpitelyt kuuluvat tämän jälkeen poliisin ratkaisovaltaan. Tämähän tarkoittaa myös sitä, että tällöin lievät pahoinpitelyt, joissa on kysymys lähisuhdeväkivallasta, voitaisiin saattaa sakkomenettelyn piiriin. Tästä syystä katson, että tämän uudistuksen soveltamisessa on seurattava erityisen tiiviisti sitä, miten tämä käytäntö muotoutuu erityisesti lievien pahoinpitelyiden osalta, jotta voimme varmistaa, ettei uusi menettely kavenna uhrin oikeusturvaa eikä sitä käytetä myöskään resurssikysymysten ratkaisuna. Sakkomenettelyn valttikortti on sinänsä sen selkeys, ja tämän selkeyden on palveltava sekä oikeusturvaa että viranomaisten työtä.

Arvoisa rouva puhemies! Sakkomenettelyn laajentaminen ei ole vähäpätöinen muutos, kuten perustuslakivaliokuntakin huomautti. Se on kuitenkin tässä ajassa täysin perusteltu ja välttämätön teko, ja kun varmistamme laissa säädettyjen reunaehtojen noudattamisen ja huolehdimme samalla rikosprosessiketjun toimijoiden riittävästä perusrahoituksesta pulonkaulojen estämiseksi otamme askeleen kohti nopeampaa, tehokkaampaa ja oikeudenmukaisempaa suomalaista oikeusvaltiota. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Hänninen.

20.37 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Suomen turvallisuushan rakentuu monesta palasesta. Sitä rakentavat rajavalvonta, poliisin toimintakyky, kriisinkestävä arki sekä etenkin oikeusjärjestelmän toimivuus ja kansalaisten luottamus siihen, että oikeus toteutuu. Kun rikosasioiden käsittely venyy kuukausista vuosiin, tämä luottamus horjuu ja rikosoikeus menettää tehoaan. Viime vuosien kehitys on tältä osin siksi ollut huolestuttavaa. Tämän esityksen tavoite on vahvistaa oikeusturvaa ja parantaa kansalaisten turvallisuutta sujuvoittamalla rikosprosessia. Sakkomenettelyn laajentaminen myös sellaisiin rikoksiin, joiden enimmäisrangaistus on kaksi vuotta vankeutta, mahdollistaa selkeiden ja yksinkertaisten tapausten ratkaisemisen ilman raskasta tuomioistuinkäsittelyä. Samalla poliisi, syyttäjät ja tuomioistuimet saavat enemmän tilaa keskittyä vaativimpiin yhteiskunnan turvallisuutta vakavammin uhkaaviin rikoksiin.

Arvoisa puhemies! Turvallisuus ei synny vain kovimmista ja kovemmissa rangaistuksista, ennen kaikkea se syntyy varmuudesta, että seuraamus tulee ajallaan. Tämä uudistus on askel kohti ripeämpää ja ennakoitavampaa järjestelmää, jossa rikosoikeudellinen vastuu toteutuu tehokkaasti. Se toteutuu, kun poliisi voi käsitellä lisää selviä tekoja sakkomenettelyssä ja syyttäjät vahvistavat kaavamaiset asiat nopeammin. Samalla mahdollisuus määrätä menettämisseuraamuksia nykyistä laajemmin aina 5 000 euroon asti varmistaa, etteivät taloudelliset rikoshyödyt jää tekijälle. Siksi tämä esitys parantaa arjen turvallisuutta.

Arvoisa puhemies! Kyse ei ole vain menettelystä vaan kokonaisuudesta, jossa oikeusturva, turvallisuus ja viranomaisten toimintakyky kulkevat käsi kädessä. Tämä esitys vastaa niihin haasteisiin, joita rikollisuuden monimutkaistuminen, kansainvälistyminen ja uudet ilmiöt, kuten tekoälyn väärinkäyttö, ovat tuoneet rikosprosessiin. Siksi tämä uudistus on ennen kaikkea turvallisuusteko. Se varmistaa, että oikeus ei viivästy, rikosvastuu ei jää toteutumatta ja viranomaisten työ ei juutu raskaaseen hallintoon. Kun he voivat keskittyä vakavimpiin uhkiin, voi jokainen suomalainen elää arkea turvallisesti mielin. — Kiitos, arvoisa puhemies.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Lyly.

20.41 **Lauri Lyly sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämä lakiesitys ja laki on hyvä lisä nyt tähän käsittelyaikojen nopeuttamiseen. Voi sanoa, että meidän iso ongelma on tämä käsittelyaikojen pituus. Jos se on nyt kymmenessä vuodessa kasvanut alle 10 kuukaudesta 15 kuukauteen, niin se kertoo siitä, että meillä on aika iso ongelma tämän asian osalta.

Sitten jos katsotaan tätä sujuvoittamista, niin totta kai siihen liittyy myöskin tämä prosessin muuttaminen. Se, että tällä tavalla rangaistuksien määräämistä tuomioistuimen ulkopuolella voidaan tehdä tässä laajuudessa, mitä on tässä lakiesityksessä, on hyvä tapa. Tietenkin siinä sujuvoittamisessa on myöskin se asia, kuinka hyvin poliisin, syyttäjän ja tuomioistuinten resurssit on tällä hetkellä tehty ja kuinka jatkossa varmistetaan, että siellä on taloudellisia ja henkilöresursseja riittävästi, ja sitten tietenkin myöskin se, kuinka se osaaminen on varmistettu. Kun tulee vähän isompia toimenpiteitä päätettäväksi, niin varmaan poliisimiesten osalta erityisesti tämä on sellainen kysymys, jota varmaan pitää myöskin tukea, että se toimii.

Kun katsoo itse tätä esitystä, jossa sekä epäillyn että asianomistajan suostumus on tässä yhtenä osana, niin varmasti aika monikin näistä jutuista päätyy tällaiseen käsittelyyn, koska ei haluta viedä käräjäoikeuksiin muihin tällaisiin ratkaisuihin. Se on myöskin halvempaa, ja se on yhteiskunnalle edullisempaa, että näitä käsitellään tässä niin sanotussa kevenetyssä menettelyssä, jos näin voi sanoa. Tärkeätä on, että oikeusturva säilyy, ja on tärkeätä, että meillä näitten osalta prosessia sujuvoitetaan, yksinkertaistetaan. Tässä on hyvin kuvattu niitä, mitkä asiat tähän tulevat, ja tämä rajankäynti on aika hyvin tässä määritelty, mitkä asiat voidaan näin tehdä.

Kun oikeusturva, asianomaisten asema ja vaativien ja helpompien asioiden erottelu pystytään tekemään tällä tavalla kuin tässä on, niin tämä on kannatettava lakiesitys ja vie tätä meidän oikeusjärjestelmää siihen suuntaan, että me saadaan asioita nopeammin käsiteltyä ja huolehditaan samalla myöskin oikeusturvasta. — Kiitos.

Ensimmäinen varapuhemies Paula Risikko: Kiitoksia. — Edustaja Ojala-Niemelä.

20.44 **Johanna Ojala-Niemelä sd:** Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen esityksen tavoitteena on sujuvoittaa rikosprosesseja ja nopeuttaa rikosasioitten käsittelyä, ja esityksessä tätä sakkomenettelyn soveltamisalaa laajennetaan, jotta nykyistä useampia lievempiä rikosasioita voitaisiin ratkaista tehokkaasti ilman raskasta tuomioistuin-käsittelyä. Nopea ja toimiva oikeusjärjestelmä on sekä kansalaisten että viranomaisten etu. Kun yksinkertaiset ja selvät rikosasiat voidaan ratkaista nykyistä joutuisammin, voidaan poliisin, syyttäjien ja tuomioistuinten voimavaroja kohdentaa vakavimpien rikosten tutkintaan ja käsittelyyn. Samalla on kuitenkin tärkeää varmistaa oikeusturvan toteutuminen. Menettelyn tulee olla selkeää, läpinäkyvää ja sellaista, että jokaisella on mahdollisuus saattaa asiansa tuomioistuimen arvioitavaksi silloin, kun siihen on tarvetta.

Pidän tätä esitystä ja sen tavoitteita kannatettavina, ja näen sen yhtenä keinona tehdä oikeudenhoidosta tehokkaampaa kuitenkin tinkimättä oikeusvaltion keskeisistä periaatteista.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirjan asiakohta PTK 62/2026 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 5/2026 vp sisältyvien 1.—4. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Eduskunta hyväksyi valiokunnan mietinnössä ehdotetun uuden, 5. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.